

Innovatie- Netwerk

InnovatieNetwerk genereert grensverleggende vernieuwingen in landbouw, agribusiness, voeding en groene ruimte en zorgt ervoor dat die door belanghebbenden in de praktijk worden gebracht.

Het ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie nam het initiatief tot en financiert InnovatieNetwerk.

► Meer informatie over InnovatieNetwerk:
www.innovatienetwerk.org

Een Conceptwijzer informeert u over beslissende momenten in de ontwikkeling van een grensverleggend concept. Bijvoorbeeld als het concept rijp is om in discussie te brengen. Of als realisatie in de praktijk in zicht is. Maar ook als een concept wordt afgesloten.

- Wilt u meer informatie over dit onderwerp, kijk dan op www.waterhouderij.nl. Of neem contact op met:
- Aequator: Marco Arts, marts@aequator.nl, 06-22450087
 - Deltares: Esther van Baaren, esther.vanbaaren@deltares.nl, 088-3357774
 - ZLTO: Carla Michielsen, carla.michielsen@zlto.nl, 06-21232591

Waterhouderij - Water houden voor later

Wateropslag. Zoet water voorhanden als je het nodig hebt. Verdienen aan het bewaren en leveren van het zoete water. Dit klinkt veel agrariërs als muziek in de oren. Met het concept Waterhouderij maakte InnovatieNetwerk de weg vrij voor een duurzame aanpak van een groeiend probleem.

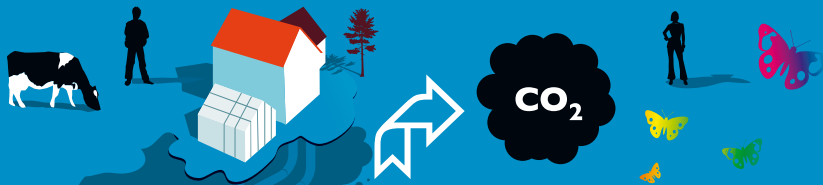
Schaars zoet water

Er is een groeiende vraag naar zoet water voor gebruik door landbouw, industrie en voor drinkwater. Door klimaatverandering zijn er vaker drogere perioden afgewisseld met natte perioden en piekbuien en zal verzilting van het grond- en oppervlaktewater in sommige regio's toenemen. Het wordt steeds lastiger om in de behoefte aan zoetwater te voorzien. Het is daarom belangrijk om duurzaam met het beschikbare zoete water om te gaan. Dit kan bijvoorbeeld door het neerslagoverschot te benutten en het water te bewaren.

Samen zoeken

In 2007 zocht InnovatieNetwerk naar een oplossing voor de watervraag van de landbouw. Samen met adviesbureau Aequator Groen en Ruimte ontwikkelde zij het concept Waterhouderij. In een Waterhouderij zijn agrariërs en terreinbeheerders waterleveranciers in plaats van watergebruikers. Vanaf 2009 werken ze samen met WINN Rijkswaterstaat en Deltares, die duurzame oplossingen zoeken voor alternatieve aanvoer van zoet water en maatregelen voor efficiënt zoetwatergebruik. Hierdoor zijn gebieden robuuster en meer zelfvoorzienend. (Z)LTO maakte de verbinding met agrarische ondernemers en waterschappen.

Conceptwijzer Juni 2012

Waterhouderij

Het doel van een Waterhouderij is het streven naar een 'volledige' en duurzame zelfvoorziening in water voor de deelnemende partijen en het gebied. In een Waterhouderij werken boeren, terreinbeheerders, andere grondeigenaren, gemeente, waterschap en gebiedsbewoners samen. Zij beheren (ontvangen, bewaren, bergen, gebruiken, bewerken én leveren) het water in het gebied, zodanig dat geen water van elders aangevoerd hoeft te worden.

Samenwerken in een gebied om de zoetwatervoorziening te verbeteren is

vaak nodig om als agrarisch ondernemer, natuurbeheerder of industriële watervrager individuele doelen te kunnen bereiken. Dit is een nieuwe manier om water te bewaren die wateroverlast en droogte voorkomt.

Ook vermindert het wateraanvoerkosten en verbetert het de regionale waterkwaliteit. Daarnaast wordt de bedrijfseconomische basis van de deelnemers versterkt; zelfvoorziening zorgt voor besparing, risicobeperkingen en kan op termijn extra inkomsten genereren door het mogelijk maken van andere teelten en het leveren/distribueren van water aan boeren, industrie, natuur of nieuwe agribusiness (diensten, visteelt, waterzuivering,

biomassa). Door de kosten en baten binnen deze samenwerking te vereffenen ontstaat een verdienmodel dat als drijvende motor kan fungeren voor de ontwikkeling.

Het opvangen van hemelwater uit bebouwd gebied, zoet kwelwater uit de duinen of natuur, drainagewater na piekbuien en het recycleren van drainagewater of nachtvorstberegening voor de droge periode zijn slechts enkele van de vele mogelijkheden.

de Waterhouderij

zelfvoorzienend in water

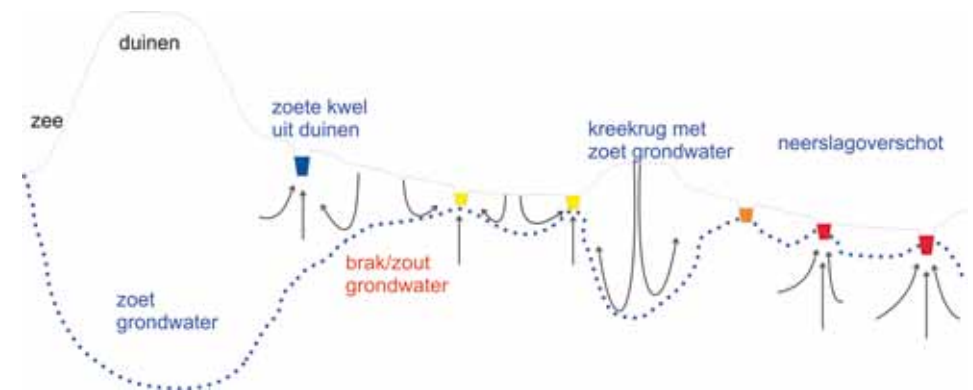
Waterhouderij in uitvoering

Walcheren, Zeeland

Bij Oostkapelle hebben 10 ondernemers zich verenigd in een werkgroep. Zij willen maatregelen nemen om de zoetwaterbeschikbaarheid van Walcheren te vergroten. Het gebied is een van de droogste in Nederland en heeft veel zout grond- en oppervlaktewater; de oogsten lopen hierdoor schade op. De ondernemers willen de betere zoetwatervoorziening bereiken door de opslag van water in een kreekrug, peilgestuurde drainage al dan niet in combinatie met een bassin, optimalisering van de zoetwaterstroom in de omringende waterlopen en door handig gebruik te maken van de beschikbare zoete kwel uit de duinen. Waterschap Scheldestromen werkt actief mee. Natuurbeheerders, landgoedeigenaren en de gemeente Veere zijn enthousiast en onderzoeken of ze kunnen aanhaken.

West Brabant

Bij Wernhout gaan een sierheesterteler, Staatsbosbeheer en Waterschap Brabantse Delta samenwerken. De ondernemer

wil meewerken aan vernatting van het natuurgebied door schoon water van het dak van zijn loodsen en kas af te voeren naar het natuurgebied. Ook zal door het plaatsen van extra stuwen het grondwaterpeil stijgen in het natuurgebied en in de gronden van de teler. In droge tijden kan de ondernemer een afgesproken hoeveelheid water onttrekken uit het natuurgebied voor beregening in zijn kas. Het is een bijzondere samenwerking tussen een agrarische ondernemer en een natuurbeheerder en het Waterschap. Dit kan het begin zijn van meer mooie samenwerkingsverbanden in een gebied.

Verder in Nederland

Ook in andere delen van Nederland is het concept geland. In Brabant, Overijssel en Groningen zijn verkenningen gedaan of worden maatregelen uitgevoerd. Zo heeft Alterra in de Veenkoloniën de hydrologische mogelijkheden voor waterbuffering verkend. In De Lutte wordt in het dal van de Dinkel een waterbuffer ingericht ten behoeve van beregening van de hoger gelegen gronden. Ook is in Oost-Brabant een eerste verkenning gedaan naar gebieden waar een Waterhouderij op basis van waterbehoefte en bodemopbouw mogelijk zou zijn.

Conceptwijzer Juni 2012

Overdracht

Eind december 2011 eindigde de rol van InnovatieNetwerk. Na het ontwikkelen van het concept, het verbinden van partijen en eerste pilots in de praktijk is het nu aan de belanghebbende partijen er verder vervolg aan te geven. InnovatieNetwerk is trots dat er samen met het netwerk een omslag in het denken over water is bereikt.

Waterhouderij; voor wie?

- Grondgebruikers die knelpunten ervaren met zoetwatervoorziening. Dit kunnen agrarische ondernemers zijn, natuurterreinbeheerders, landgoedeigenaren. Dit zou ook watervragende industrie kunnen zijn.

- Waterschappen kunnen met (onderdelen van) Waterhouderij zoetwatervoorziening verbeteren en grondgebruikers beter bedienen.
- Gemeenten die maatregelen moeten en willen nemen voor verdroging en opvang van piekbuien.

Waterhouderij; hoe?

- **Verkennen.** Gebiedsanalyse naar de waterbehoefte en –aanbod. Agrariërs, waterschapsmedewerkers en/of bestuurders persoonlijk benaderen. Welke knelpunten zijn er?
- **Met enthousiaste mensen focussen en aan het werk.** Nieuwe toepasbare kennis aanbieden. In beeld brengen hydrologie en bodem gebied, o.a. door deelnemers zelf te laten meten.
- **Metten en afstemmen.** Kennis van waterschap, boeren en kennisbureaus bij elkaar brengen. Praktijkoplossingen zichtbaar maken.
- **Onderbouwen en plan maken.** Alle bevindingen en oplossingsrichtingen op een rij. Waterschap en/of overheden geven aan wat ze kunnen doen. Ondernemers of grondeigenaren kiezen maatregelen die bij hun bedrijf passen. Andere gebiedspartijen komen in beeld.
- **Aan de slag.** Contacten met de overige gebiedspartijen, kansen en mogelijkheden onderzoeken. Maatregelen vormgeven bij ondernemers of grondeigenaren. Vervolg vragen beantwoorden in vervolgonderzoek. Waterschap neemt concrete maatregelen en legt maatregelen voor in eigen organisatie.